

FAMILIE GEEFT OPENING ARCHIEF ADRIËN "BROER" MOONEN

"HEDENMORGEN IS MIJ PLOTSELING AANGEZEGD DAT IK OM 14:00 GEFUSILLEERD WORD"

De actie 'handen ineen voor het Han Stijkelplein' (zie www.handenineen.nl) heeft vele reacties losgemaakt. Het gedachtegoed rondom het verzet in de Tweede Wereldoorlog is nog springlevend, zo blijkt maar weer. Een van de reacties die de Stichting ontving, kwam van Janneke Escher uit Amsterdam. Haar moeder was Henriette Escher-Moonen, de jongste zus van Adriën Moonen, de verzetsheld en naamgever van de A. Moonenweg te Duttendel.

Henriette, beter gezegd Henny, hing jarenlang op 4 mei met haar drie zussen een krans over het straatnaambord met de naam van hun broer. Na overlijden van de zussen werd dit voor een deel overgenomen door de kleinzonen van Henny. Dit werd een traditie die ieder jaar op dodenherdenking is voortgezet. In januari van dit jaar is Henny op 96 jarige leeftijd overleden. Zij stond er evenwel op dat de traditie werd voortgezet na haar dood. Zodoende hing de krans er op 4 mei wederom.

Janneke Escher; "In de boekenkast van mijn moeder stond een belangrijk document van de oorlog: 'het brievenboek van oom Broer met opdruk - ik sterf voorbereid en voor het vaderland.' Dit boek heeft een belangrijk deel van ons denken gekleurd over de Tweede Wereldoorlog. Met de dood voor ogen toch altijd geïnteresseerd in die ander, niet rancuneus en een rotsvast geloof in een betere wereld. Een verslag van een moedig mens. Na het overlijden van mijn moeder kwam een deel van het familiearchief in mijn bezit. Bij het doornemen van moeders nalatenschap, vond ik ook spulletjes van haar broer: foto's, brieven, tekeningen, persoonlijke bezittingen, maar ook de zgn. 'wasbriefjes'; piepkleine boodschappen die op vloeipapier werden geschreven. Ingehaaid in vuile was werden ze uit de Scheveningse gevangenis gesmokkeld. Wat het meeste indruk maakte was uiteraard de afscheidsbrief van mijn oom die al in meerdere bronnen is genoemd".

Bij het doornemen van het archief bekruipt je inderdaad het beklemmende gevoel hoe het er in de laatste dagen aan toe moet zijn gegaan. De bekende afscheidsbrief begint met de woorden "Lieve vader en zussen, hedenmorgen is mij plotseling aan-

Waarom Adriën ook wel 'Broer' werd genoemd: op deze foto uit 1935 een jonge Adriën Moonen (1914-1943), vergezeld van zijn zussen van links naar rechts Mies (1913-2001), Willy (1911- 2009), Henny (1916-2012) en Thea (1912-1998)

gezegd dat ik om 14:00 gefusilleerd word." Later in de brief schrijft hij: "Ik sterf voorbereid en voor het Vaderland en ben ik in korte tijd bij onze lieve moeder. Ik ga zonder angst en met opgeheven hoofd." Dan duikt er ineens een ijzige brief op van de Duitse bezetter waarin deze aan het ouderlijk huis meedeelt dat Adriën Moonen is gefusilleerd.

Toch moet het verloop van Moonens leven tussen de meidagen van '40 en zijn verraad en arrestatie in 1942 een zeer spannende zijn geweest. De naam 'Broer' Moonen duikt geregeld op in diverse historische bronnen en

de oorlogsdocumentatie. De bijnaam 'Broer' dankte Adriën aan het feit dat hij de enige broer was in het gezin met vier zussen.

Broer was in het dagelijkse leven inspecteur bij het Haagse politiekorps, en was tijdens de mobilisatie reserve eerste luitenant bij het 6e Regiment Veldartillerie. Hij nam tijdens de meidagen deel aan de gevechten op de Grebbelinie. Broer speelde daarna een centrale rol in de zgn. Ordedienst (afgekort tot 'OD'). Deze organisatie was voortgekomen uit militaire hoek. Aan het begin van de oorlog verkeerde het (inmiddels gedemi-

Herdenking in de nieuw aangelegde Adriën Moonenweg in Duttendel door Haagse politie anno 1955

litariseerde) apparaat in de veronderstelling dat de Duitse bezetting maar zeer kort zou duren. Zodoende begon men zich in de illegaliteit te organiseren met het doel om de orde weer te kunnen herstellen na het vertrek van de Duitsers. Toen dit uitbleef, werd de organisatie vrij passief. Men wachtte op de geallieerden.

Broer was echter realistisch en had al snel na het binnenvallen van de Duitsers een eigen actieve kleine cel binnen de OD geformeerd, bestaande uit ondermeer Dr Gerrit Krediet, Gerard Vinkensteijn en Willem Padeloup (die met Broer had gevochten op de Grebbelinie). Broer legde contact met ondermeer de bekende verzetsstrijder Peter Tazelaar, die door de OD naar Engeland werd gestuurd. Tazelaar heeft daarna verschillende spionagemissies voor de Engelsen uitgevoerd in het bezette Nederland. De geschiedenis van Peter Tazelaar is uitvoerig beschreven in het boek 'De Grote Tazelaar, Ridder & Rebel' (2009, Laurentius en Otto). De bekendste missie van Tazelaar was de actie waarbij hij door een Engelse motortorpedoboot werd gedropt op het Scheveningse strand met onder zijn pak een smoking; een actie die later inspireerde tot de bekende strandscene in de film 'Soldaat van Oranje'. In het boek 'De Grote Tazelaar, Ridder & Rebel' komt de naam van Broer veelvuldig voor. Toen Tazelaar voor het eerst in Nederland kwam had Broer al een heel netwerk opgebouwd – hij was als het ware de spil in dit netwerk, zorgde voor opvangadressen, nagebouwde zenders, escape lines. Zonder de hulp van Broer Moonen e.a. had Tazelaar het niet gered. Moonen heeft zelfs, in zijn rol als inspecteur van politie, Tazelaar nog een keer uit de handen van de Duitsers weten te 'praten.'

Door verraad werd de gehele organisatie rondom de OD echter opgerold en gearresteerd. Moonen was actief betrokken bij een aantal pogingen om de bekende politicus Wiarda Beckman naar Engeland te smokkelen via het Scheveningse strand. Tijdens de operatie in de nacht van 16 op 17 januari 1942 werden Wiardi Beckman tezamen met Goedhart en Willem Padeloup (die later voor Duitsers zou gaan werken, en door de OD is geliquideerd).

De Duitsers bleken op de hoogte van deze operatie. Vrij snel daarna werd de hele groep rond Broer verraden. Waarschijnlijk gebeurde dat via de marconist (ook een spannend moment in Soldaat van Oranje). Broer werd in hotel Astoria tegenover station

Adriaan Moonen als reserve eerste luitenant in het Nederlandse leger

Hollandsch Spoor in de val gelokt en opgepakt. Hij kwam terecht in de Scheveningse gevangenis. Broer werd op 27 april 1943 in het 'tweede OD proces' veroordeeld tot de doodstraf en op 7 augustus 1943 op de Leusderheide gefusilleerd. Hij was toen 27 jaar.

Janneke Escher vervolgt: "Ik vind het erg belangrijk dat de actie 'handen ineen voor het Han Stijkelplein' aandacht vraagt voor het verzet in WO II. Bovendien heeft de wijk door de naamgeving van verzetshelden aan de straten en de locatie bij de Scheveningse gevangenis (Oranjehotel 1940-1945) een bijzondere band met het oorlogsverleden. Iets dat vooral voor de komende generaties belangrijk is. Vrijheid - in welke vorm dan ook - is bijzonder en niet vanzelfsprekend. Het gaf mij in ieder geval de gelegenheid om het archief over mijn heldhaftige oom aan het publiek te tonen, zo krijgt het verleden van de wijk meer een persoonlijk gezicht. Ik hoop dan ook dat jullie actie slaagt. Een aardige bijkomstigheid is dat ik de beeldhouwer Frank Letterie van het beeld

"Vogelvechter" op het Han Stijkelplein ken. Ik ben restaurator en kunsthistorica van beeldhouwkunst. Een extra reden om hem eens op te zoeken." En zo is het kringetje dus weer rond.

Tom Ensink
secretaris@duttendelwittebrug.nl

Tom is secretaris van de Stichting Vrienden Duttendel & Wittebrug, verantwoordelijk voor de actie "Handen Ineen" welke tot doel heeft fondsen te werven voor een renovatie van het Han Stijkelplein.

Dit artikel zal ook verschijnen op de website handenineen.nl, waarbij ondermeer kopieën van de brieven, de wasbriefjes, de complete afscheidsbrief van Broer aan zijn familie en aan zijn verloofde en de Duitse executiebrief zijn te bekijken. De auteur is dank verschuldigd aan de Stichting Peter Tazelaar voor de opmerkingen bij de totstandkoming van dit artikel.

Het genoemde boek is verkrijgbaar op de website petertazelaar.nl